

УДК 316.32(049.3)

DOI: <https://doi.org/10.22182/ni.4012021.10>

Приказ

Слободан Јанковић*

*Институт за међународну
политику и привреду*

Марко Танасковић,
*Мисли локално,
делуј глобално,*
Београд: Поредак, 2020,
157 стр.

Чувени писац Умберто Еко је својевремено, у ТВ емисији, причајући о медијама и култури, упитао зашто се не снимају филмске или

ТВ сцене у којима брачни пар размени мишљење о књигама које управо читају. Могло би се дати пар одговора: јер лежу преуморни да би причали, или јер и не читају књиге. Међутим, ако пожелите да се мало одвојите од електронских медија и поразмислите о свету драме и игара који нас окружује, а нисте преуморни, уђите у дијалог са књигом. Ако већ то чините препоручујем збирку есеја Марка Танасковића под насловом *Мисли локално, делуј глобално*. Зашто баш ту књигу? Да, постоје и друге и добро би било да их прочитате. Танасковићеву, са изванредним предговором Драгослава Бокана, управо сам са задовољством завршио. Марко пише лако и то баш о свету који нас окружује. Он је родитељ у Србији на почетку 21. века, проницљиви, али и страствени посматрач занимљивих времена у којима живимо. Текст о коме је реч представља збирку 22 есеја написаних у штампаним и електронским медијима у последњих петнаестак година. Аутор се бави актуалним појавама и процесима у свету политике, спектакла, просвете и културе. Сама

* slobodan@diplomacy.bg.ac.rs

чињеница да се ради о текстовима исписиваним у не кратком периоду, представља својеврсну ретроспективу неких од дугорочно најважнијих процеса и догађаја који су обележили Србију и свет тог времена. Маркова књига нас позива да мислимо, како текстовима, тако и самом насловницом: сликом упаљене сијалице и насловом у форми мота: *Мисли локално, делуј глобално.*² Иако говори о лошим и горким плодовима Запада, Танасковић се њима напаја, куша их и потом оцењује и упозорава, тражећи и (по)нешто доброг. Зато, иако изузетно критичан према савременом Западу, готово целокупна тематика коју је аутор овде представио представља рецепцију, тј. одговор на западну политику, (анти)културу и пропаганду. Већ први есеј јасно отвара теме које ће пратити и остале текстове. Ту су посрнули Запад, који је за неке у Србији земља дембелија, мотив јунаштва као отпора, борба против масовне (пот)културе савременог доба, те важност личности и традиције. На

другачији начин Танасковић се бави и темама које су срж промишљања Игора Ивановића у књизи есеја *Запад и окупација*, а то су генерација (овде народ, не само Срби већ народ уопште), Запад и окупација (америчка мрежноцентрична окупација Србије код Танасковића).

Први текст почиње констатацијом да је Запад омасовио неукус и у књижевности. У том осврту на лик и дело “интелектуалног страшила” и “новог француског литеарног Месију” Мишела Уелбека, аутор очигледно хвали неконформистичку мисао и надасве некоректни политички говор. Похвала савремене некоректности представља поклич слободе попут оног Орвеловог да у свету обмане говорити истину представља револуционаран чин. Танасковић истиче Уелбеков обрачун са постхришћанском, лицемерном Европом која се гуши у лажи политичке коректности. Он хвали Уелбека јер афирмише љубав насупрот моралног посрнућа у необузданом хедонизму и хладном рациона-

2 Наслов ће аутор објаснити у ТВ интервјуу за портал Нови Стандард, као контрапозицију глобалистичкој мантри *Мисли глобално, делуј локално.*

лизму. Коначно, он указује на отрежњујући карактер овог штива за “заведене душе” на нашем поднебљу које ишчекују ЕУропски рај. Како овде, тако и у следећим есејима, аутор указује на јасну дихотомију између традиционалног, сакралног, породице и патриотизма с једне и одрођеног, постмодерног Запада и његових домаћих обожавалаца у Србији, с друге стране. Десет есеја се бави превасходно локалним, а преосталих дванаест глобалним, условно речено западним, темама. Шта ово конкретно значи? *Руски десант на Ратове звезда, Правда за Долчеа и Габану, Чернобил и радиоактивна русофобија* и други, превасходно се баве глобалним, то јест темама које изворно настају изван Србије и тичу се савремене пропаганде која потиче из западних земаља. Ова подела је условна, јер сви есеји имају и поруку или препоруку и за српску јавност. С друге стране, превасходно локалне теме извиру најчешће и из глобалног, односно најчешће злодуха са запада који се запатио у нашој средини. Тако се други есеј - критички осврт на појаву ријалитија у Србији (Велики брат) - тематски везује непосредно

за Србију. Али суштински, аутор указује на шири (глобални) феномен настанка и ширења ријалитија у којима телевизија преузима улогу макроа. Када пише о Конану (трећи есеј), и књижевној и филмској адаптацији (првом делу), Танасковић налази везе између, по модерним схватањима непоћудног, херојског лика насталог у машти Роберта И. Хауарда, и Краљевића Марка. У овој мини апотеози стрипа и дела Џона Милијуса, Танасковић се вешто, али без ироније, поиграва са митом Срби сви и свуда, када даје поднаслов *Конан је био Србин*. (33-34). Глобална тема је, на пример, осврт на оптужбе компаније Дизни против руских служби које су наводно довеле до смањене популарности, тиме и прихода, последњег дела саге о балансу силе и цедајима у далекој, далекој галаксији. Он то користи да да укаже на изворну инспирацију коју је Џорџ Лукас имао када је снимао Ратове звезда (рат у Вијетнаму), али и на духовит начин на који су руски аутори већ прихваћену филмску сагу обесмислили кроз књигу *Црвени падаван*. Аутор анализира амерички блокбастер серијал као део меке

моћи која служи да рашири начин мишљења и вредности америчке (пот)културе. Међутим, он исправно закључује да је у сваком случају оптужба Дизнија “добра вест за руску страну... (јер) је јасно да су Руси до те мере ушли у главу и у подсвест западне јавности, да их они виде и тамо где их нема, да се осећају озбиљно угрожени и да их се неизмерно плаше...” (67). Танасковић се бави различитим видовима окупације, од економске, преко културне и оне која се врши путем психо-социјалног инжињеринга у којем долази до производње називи вредности науштрб хришћанског морала, односно разлике између добра и зла. Када пише Правду за Долчеа и Габану, он то користи да укаже на снагу и деструктивно дејство ЛГБТ лобија. Он указује како свако одступање од зацртаног хода кроз институције у овом случају неприродног давања права хомосексуалним паровима да усвајају децу, глобална мрежа проказује, чак када се томе противе и сами хомосексуалци, као поменути модни креатори. Указивање на лицемерје такозваних космополита, који у нашој средини имају

малограђански презир према сопственој историји, народу и држави, покондилено себе сматрајући за недовољно признату елиту, провлачи се као мотив кроз већину есеја. Нарочито је то присутно у *Неподношљива лакоћа призивања фашизма* или *Зашто одлази “несхваћена елита”*? као и низ других су претежно домаће теме. Оне третирају, баш као и есеј о суноврату НИНове награде за књижевност, поданички однос другосрбијанаца према замишљеном Западу и презриво понашање према српском народу, језику и држави. Поменути текстови су заправо есеји о културној окупацији Србије. Језик аутора је бритак. Коелова дела су “псеудоспиритуални бућкуриш” (17), наспрам некадашњих глумачких величина имамо данашње “глумчиће и глумичице”. Када указује на сатанистичку позадину холивудске “досадне политичке говорнице” (додела Оскара) он то чини и преко бизарног филма који је добио најпрестижнију награду, а који тематизује љубав жене са инвалидитетом и воденог чудовишта. На то Танасковић каже савременим женама: “Зашто неуспешно тражити човека ваших

снова... када можете да се заљубите и да полно општите са вашом игуаном или хрчком?” Посебно су драгоцени детаљи којима Танасковић слика одређене личности или поткрепљује тврдње и ставове. Па тако наводи да је Уелбеку суђено за роман *Платформа*, а да аутор и поред оптужби за говор мржње није одступао и јавно говорио да презире “Ислам као религију и да је сматра најглупљом од свих монотеистичких...” (21). Ваља истаћи да Марко Танасковић никада не прелази границу доброг укуса док отворено износи ставове, схватања и емоције, попут стида у *Српској етици у туризму* или гнева у *Ко нам и зашто трује децу?* Стилски и тематски донекле се издваја есеј *Градитељи кристалне па-*

лате који представља дискретну полемику са једним од највећих заговорника атеизма данашњице. Коначно, иако није последњи, есеј *Догодине у Подгорици*, написан пре пораза монтенегринског аутократе Мила Ђукановића и његове камариле на парламентарним изборима у Црној Гори 2020, он најављује такав исход и окончава се поруком која је други мото књиге: “Познато је да је ноћ обично најцрња пред ново свитање, али, уз Божију помоћ, зора ће на крају ипак сванути верном стаду, јер слога биће пораз врагу.” (149). Јер, Танасковић се суштински залаже за очување способности разликовања духова, тј. увиђања разлике између та два апсолута, истине и лажи, добра и зла.

* Овај рад је примљен 12. фебруара 2021. године, а прихваћен на састанку Редакције 20. марта 2021.године.